

LUCIAN BLAGA ÎNTR-O REMARCABILĂ TRADUCERE

Ca profesoară de limba și literatura franceză în țară și apoi, timp de 20 de ani, în Statele Unite ale Americii, am urmărit, cu viu interes și spirit patriotic, fenomenul promovării valorilor românești peste hotare. M-au interesat îndeosebi traducerile unor opere literare românești în limba franceză și în engleză, iar concluziile mele nu sunt deloc încurajante. Astfel se face că Lucian Blaga, poet-filozof pe care și eu l-am studiat cu profundă trăire în anii de liceu sibian, nu este nici astăzi cunoscut în lumea literară internațională la adevărata lui valoare. În America citisem cartea "Lucian Blaga și ultima lui muză", (Editura Techno Media, Sibiu, 2015), în care scriitoarea Anca Sirghie a dezvăluit un episod dramatic din biografia poetului. Este vorba despre ultimul deceniu din activitatea sa creatoare, desfășurată la fel de temeinic ca în perioada interbelică. Aceasta, în ciuda tuturor obstrucțiilor politice la care regimul socialist l-a supus, ca poet interzis, profesor universitar de filosofia culturii eliminat din Facultatea clujeană unde catedra respectivă fusese înființată tocmai pentru el, chiar și ca academician, căruia nu i s-a mai găsit loc în noua structură a celei mai prestigioase instituții științifice a României comuniste. Cu ocazia lansării făcute de autoare în statul Michigan, despre cartea aceasta de succes am aflat că primise Premiul "Octavian Goga" la Uniunea Scriitorilor din România, filiala Sibiu în 2015. Din câte am constatat, mai mulți români din

Michigan au citit cu interes această carte, bazată pe dialog în trei trepte, ceea ce i-a asigurat o formă plăcută de transmitere a unor date biografice semnificative despre poetul "Mirabilei semințe".

Deși exegeza blagiană deține numeroase amintiri ale rudelor și prietenilor poetului, cu pasiunea sa cunoscută pentru datele de istorie literară inedite, scriitoarea Anca Sîrghie a descoperit aspecte foarte puțin cunoscute din cea mai întunecată perioadă a vieții "Sfinxului de la Lancrăm". Domnia Sa demistifică imaginea filozofului auster, așa cum era reprezentat el în pozele și comentariile din manualele școlare și în istoriile literare. În realitate, viața sa sufletească bogată, reflectată în poezia erotică și în paginile memorialistice, a fost inspirată de mai multe muze.

Cea din urmă dintre ele, Elena Daniello, îl cucerise pe poet cu inteligența și cu sensibilitatea ei emoțională. Dar ea a păstrat cu strășnicie, ani de-a rândul, povestea lor de dragoste. În mai 1996, la Festivalul "Lucian Blaga" de la Cluj- Napoca, o întâmplare fericită a făcut ca această distinsă doamnă să o asculte pe Anca Sîrghie prezentând o comunicare științifică despre poet. Impresionată, cum va mărturisi apoi, de inteligența și de buna cunoaștere a vieții și a creației poetice blagiene, dovedite de universitara de la Sibiu, Elena Daniello a decis să intre în dialog cu dânsa și pentru prima dată să se destăinuie, cu bucuria de a retrăi momente de mare emoție ale trecutului.

În cei 13 ani de prietenie care au urmat, Elena a avut plăcerea să o conducă pe Anca Sîrghie, prin locurile din Cluj unde se întâlnea cu poetul. Au urmat vizite la Sibiu, unde în anii celui de-al Doilea Război Mondial se mutase Universitatea "Regele Ferdinand I" din Cluj, ori la Gura Râului, comuna unde s-a înfiripat iubirea lor. De aceea, de câte ori s-a putut, ei s-au întors la Gura Râului în perioadele concediilor. Blaga acolo scria pe mai departe opera sa, primit cu bucurie de familia Marioarei Manta, care îl desfăta cu preparate culinare tradiționale. Mărturisirile Elenei, notate cu grijă, s-au constituit în substanța cărții deja menționate și a celor două părți ale filmului documentar intitulat "Amintiri despre Lucian Blaga".

Revenită acasă, la Sibiu, am descoperit recent cu bucurie versiunea în limba franceză a acestei cărți, intitulată "Lucian Blaga et sa dernière muse" (Editura Techno Media, 2020), păstrând prefața renumitului profesor universitar Ovidiu Drimba, la care se adaugă și postfața profesoarei Antonia Bodea.

Sunt cel puțin două rațiuni pentru care doresc să semnalez această nouă realizare. Traducerea doamnei Sorina Șerbănescu este făcută cu multă acuratețe. Pentru prima dată în structura cărții figurează un generos capitol pe care traducătoarea a înțeles să îl dedice cititorilor de limba franceză din străinătate. El este intitulat deloc întâmplător "Chapitre du traducteur", cuprinzând o structură bogată. Semnalăm faptul că traducătoarea le oferă cititorilor, prin adnotările sale așezate la finalul cărții, date interesante despre personalitățile culturii române menționate în acest text. Consider că unele note se cereau a fi esențializate, spre a nu pune la încercare atenția lectorilor, oricât ar fi ei de interesați de epoca în care a trăit Lucian Blaga și contemporanii lui. Lui Mircea

Eliade i se rezervă mai mult de 3 pagini, iar lui Dumitru Stăniloae două file, ceea ce depășește noțiunea de notă bibliografică uzuală. Atunci când la nota nr. 46 realizează un eseu de explicare a titlului "Semence merveilleuse", traducătoarea folosește o formă inexistentă în limba română "semință", pe care o îndreaptă apoi cu forma corectă, cum a fost ea folosită de autor, anume "Mirabila sămânță", drept care apreciem că este vorba de o scăpare tipografică, ușor de îndreptat. Pornind de la afinitatea celor două limbi romanice, Sorina șerbănescu a realizat în versiune proprie traducerea versurilor blagiene aflate în text, păstrându-le mesajul, armonia și inefabilul atât de greu de transpus în altă limbă. O felicit pentru o asemenea izbândă. Așadar, este cea mai complexă traducere pe care o cunosc.

A doua rațiune a semnalării acestei cărți în versiune franceză este convingerea mea că o traducere realizată cu dăruire profesională și pasiune, ca aceasta, se încadrează în mod simbiotic în dialogul celor două culturi afine. La început de secol al XXI-lea, cultura română are o imensă nevoie de a fi reprezentată în fața lumii întregi prin numele unor personalități prestigioase, așa cum este Lucian Blaga.

Prof. Rodica Raica

Michigan, SUA.

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/actualitate/lucian-bлага-intr-o-remarcabila-traducere-158634.html>

În: *Tribuna*, 07 iunie 2021.